

БІБЛІОТЕКА ВНМУ ІМ. М. І. ПИРОГОВА: ФОРМАТ ВЗАЄМОДІЇ ТА ПАРТНЕРСТВА

Неліна Миколаївна Кравчук

*Директор бібліотеки Вінницького національного
медичного університету ім. М. І. Пирогова, м. Вінниця*

Майя Ігорівна Мельник

*Заступник директора бібліотеки Вінницького
національного медичного університету ім. М. І. Пирогова, м. Вінниця*

***Анотація.** У статті висвітлено напрямки співпраці наукової бібліотеки ВНМУ ім. М. І. Пирогова на рівні університету, громадських організацій та інших бібліотек.*

***Ключові слова:** партнерство, зв'язки з громадськістю, науково-пошукова діяльність, видавнича діяльність, методична робота, бібліотеки.*

Діяльність бібліотек багатofункціональна та різнопланова. Цілеспрямована робота з формування соціально-комунікативного середовища зміцнює імідж бібліотеки та сприяє її дієздатності і прогресивності. Соціальне партнерство є однією з основних функцій, ефективною формою взаємодії з іншими організаціями і користувачами.

Активну позицію бібліотека ВНМУ займає в дослідженні історії медичної галузі та медицини Вінниччини й університету.

Результатом спільної діяльності з Національною науковою медичною бібліотекою України є щорічний календар знаменних і пам'ятних дат «Імена в медицині у відгомоні часу», біобібліографічний показчик «Микола Іванович Пирогов: кризь час і плин століть (1810-1881)». Завдяки тривалій співпраці з бібліотекою та правнучатим племінником С. Руданського, випускником ВНМУ Боржковським О. В. вийшло в світ видання «І я знов живий світ оглядаю...» (до 180-річчя від дня народження нашого земляка С. Руданського.) Завідувач сектору краєзнавчих видань бібліо-

теки ВНМУ Юрчишина О. взяла участь у зйомці історико-документального короткометражного фільму «Духовна єдність поколінь. Родовід», присвяченого 185-й річниці від дня народження С. В. Руданського та його роду. Зйомки відбувалися на Вінниччині. Фільм створено за сприяння Житомирського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка. За цю роботу О. Юрчишиній була вручена Подяка Управління культури і мистецтв Вінницької облдержадміністрації та Вінницького обласного центру народної творчості.

Бібліотека є активним учасником Всеукраїнського свята сатири й гумору, яке щорічно проходить на малій батьківщині С. Руданського. За багаторічну й плідну роботу з дослідження та популяризації життя та діяльності поета й лікаря О. Юрчишина була нагороджена нагрудним знаком «180 років Руданському С. В.».

На замовлення відділу культури і туризму Калинівської райдержадміністрації та Калинівської центральної районної бібліотеки Вінницької області надіслано скан-копії матеріалів на тему «Поет і лікар Степан Руданський і Тарас Шевченко» для закордонної делегації, представники якої досліджують життя та творчість Тараса Шевченка та музей лікаря С. Руданського на його батьківщині.

Завдяки широкій різнобічній науково-пошуковій діяльності бібліотеки розширюються контакти з іншими бібліотеками, різними організаціями та особистостями.

Бібліотека активно співпрацює з асистентом кафедри нервових хвороб Дагестанського державного медичного університету Манишевою К. Б. Розпочався обмін інформацією про науковця Ліхтенштейна В. А., який працював в обох університетах, а далі інтереси значно розширилися і до Дагестану були надіслані матеріали про історію кафедри, інституту та довоєнні світлини.

Спільно з бібліотекою Вінницького національного технічного університету досліджується діяльність економіста, професора Кігеля Р. Ю., який в кожному із цих закладів залишив науковий спадок. Із доцентом цього ж університету Пентюком Б. М., кандидатом богослів'я, священником поділилися інформацією та матеріалами на тему: «Родовід лікаря і поета Степана Руданського». Б. М. Пентюк, в свою чергу, подарував бібліотеці віднайдені ним матеріали щодо материнської лінії родоводу лікаря і поета.

На прохання Зеленського Ігоря Львовича, колекціонера, фотографа, надіслано близько двох десятків світлин нашого університету 30–70-х років для організації фотовиставки, присвяченої історії закладів вищої освіти м. Вінниці, яка відбудеться на базі Донецького національного університету імені В. Стуса.

Недосліджені сторінки періоду Другої світової війни на Вінниччині вивчаються в рамках проекту «Пам'яті жертвам нацистського проекту Т4 (расової гігієни)», який був ініційований громадською організацією «Народний Майдан Вінниччини». Бібліотека надала консультативну допомогу представниці громадського об'єднання «Німецька молодь в Європі» Земельного об'єднання в Північній Рейн-Вестфалії, історику, культурологу Ж. Кеберляйн та керівнику громадського об'єднання «Народний майдан Вінниччини» Т. Гайді щодо історії Вінницької психоневрологічної лікарні та Вінницького медичного інституту того періоду. Після завершення пошукової роботи буде розроблено сучасну музейну експозицію, присвячену жертвам нацистського проекту Т4.

Бібліотека долучилася до виставкової діяльності обласного краєзнавчого музею. Така співпраця дає змогу більш широко популяризувати діяльність університету. Зокрема, виставка «Медицина в ім'я людини» презентувала історію створення, становлення, розвиток і наукові здобутки стоматологічного факультету ВНМУ ім. М. І. Пирогова, матеріали про деканів, завідувачів кафедр факультету, викладачів. Згодом були надані матеріали про кафедру загальної гігієни.

На замовлення **редакційної колегії науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією»** до книги «Реабілітовані історією. Вінницька область. Книга шоста» підготовлено матеріали та список літератури про Валеріана Васильовича Боржковського, етнографа, фольклориста, історика, статистика. Для написання біографічної довідки про нього бібліотека зверталася до його родичів.

Співпраця з вінницьким видавництвом «ПРАДА-АРТ» полягала у підготовці матеріалів до 5-го випуску регіонального альманаху «Подільські джерела», що вийшов під назвою «Під знаком Червоного Хреста», де серед членів редакційної колегії – працівники бібліотеки.

До пошукової і дослідницької роботи з історії університету залучилися викладачі університету, їх родини та медична спільнота

м. Вінниці. Співробітники Вінницького обласного краєзнавчого музею передали бібліотеці альбом випускників 1941 року, родина покійного професора В. М. Нечипорука – альбом випускників 1940 року, а професор кафедри нормальної фізіології М. В. Йолтухівський надав не лише альбом «V выпуск врачей ВМИ (1934-1939 р.)», а й матеріали і документи про його власницю, випускницю Вінницького медичного інституту 1939 року, капітана медичної служби, учасницю бойових дій Кіперман Б. Я. Особлива його цінність полягає в тому, що власниця альбому впродовж всього свого життя вклеювала до нього різні світліни: періоду свого навчання в інституті, фронтові, оскільки пройшла всю війну, повоєнні фото, зустрічі випускників та вказала прізвища випускників інституту полеглих на фронтах Другої світової війни.

Спільна діяльність бібліотеки і кафедр в популяризації науковців університету набуває нового напрямку. Науково-практичні конференції супроводжують підготовлені бібліотекою відеофільми та відеопрезентації про знаних викладачів, які працювали на кафедрі. Під час пошуку інформації проводиться пошук рідних та знайомих, який зазвичай увінчується неабияким успіхом. Зокрема, про акушера-гінеколога, науковця Рудюка М. М. чимало цікавих матеріалів (фото, спогади, дисертація та ін.) надали не тільки рідна і двоюрідна сестри, але й сім'я, яка дружила з сім'єю науковця.

Вагому допомозі в пошуковій діяльності надають обласне відділення пошуково-видавничого агентства «Книга пам'яті України», міська організація ветеранів Великої Вітчизняної війни, член Вінницької обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури Українського фонду пошуку «Пам'ять» Я. А. Бранько, член Національної спілки краєзнавців України та М. Г. Домненко. Спільно з ними віднайдені матеріали про воєнний період діяльності інституту, студентський рух 1941-1942 рр. у Вінниці, видатних лікарів Вінниччини 19 ст. та ін. Віднайдено сотні фронтових біографій та світлин, встановлено прізвища загиблих під час Другої світової війни студентів, викладачів та співробітників Вінницького медичного інституту.

Плідна співпраця в напрямку медичного краєзнавства досягається завдяки тісним професійним контактам із Державним архівом Вінницької області та міським архівом, архівом ВНМУ, обласним

краєзнавчим музеєм, Національним музеєм-садибою ім. М. І. Пирогова, музеєм Вінницької обласної клінічної лікарні ім. М. І. Пирогова. Бібліотека використовує архівні матеріали слідчих і кримінальних справ про репресованих та реабілітованих викладачів та ректорів ВНМУ ім. М. І. Пирогова, лікарів Вінниччини, збирає відскановані тогочасні плакати, матеріали з газет 50-х рр. XIX ст., а також фото місць вшанування репресованих та реабілітованих медичних працівників на Вінниччині.

Крім пошуку інформації, бібліотека неодноразово на запит музеїв та архівів надає цікаву інформацію із власних фондів про медиків університету. Зокрема, до Державного архіву Вінницької області надано інформацію про видатних лікарів та науковців ВНМУ ім. М. І. Пирогова, іменами яких можна перейменувати нові вулиці у м. Вінниці. Тісні контакти з музеєм Вінницької обласної клінічної лікарні ім. М. І. Пирогова сприяли допомозі у підготовці видання «Книга пам'яті».

На основі віднайдених матеріалів бібліотека підготувала бібліографічні видання «Ректори ВНМУ ім. М. І. Пирогова: погляд крізь час (1930-2015)», «Лікар Йосип Ролле – краєзнавець, історик, письменник», «Лікар М. В. Оводов, міський голова Вінниці». Щороку видає календар знаменних і пам'ятних дат, який у 2018 р. вийшов у 2-х випусках: «Вінниччина медична» і «ВНМУ ім. М. І. Пирогова: ювілеї, події, дати». Готується до друку видання «Війна пройшлась по їхніх долях: співробітники та студенти ВНМУ на фронтах Другої Світової війни». Проводиться наукова робота на тему «У бронзі і граніті» про пам'ятники, меморіальні дошки видатним медикам Вінниччини та науковцям ВНМУ ім. М. І. Пирогова, «Видатні випускники ВНМУ ім. М. І. Пирогова».

Продовжуючи роботу в науково-дослідному напрямку, бібліотека налагодила зв'язки з Хмельницькою Крайовою Організацією Всеукраїнського Лікарського Товариства, та громадською організацією «Лікарський клуб імені Степана Руданського», випускниками ВНМУ ім. М. І. Пирогова: О. В. Боржковським, військовим лікарем вищої кваліфікації, нащадком поета і лікаря С. Руданського (м. Житомир), лікарем-кардіологом Я. Щупкою (м. Суми); краєзнавцем, редактором Калинівської районної газети «Прапор перемоги» В. В. Бабієм.

Успіху бібліотеки, розширенню й удосконаленню її діяльності сприяє професійна взаємодія і партнерство з іншими бібліотеками.

Навчально-освітня участь працівників бібліотеки у 5-й регіональній Школі бібліотечного журналіста, організаторами якої є Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка стала чудовою нагодою отримати нові актуальні знання та впровадити їх у власну діяльність і обмінятися досвідом з колегами.

Для повноцінного комплектування бібліотек Луганського державного медичного університету та Донецького національного медичного університетів в умовах переміщення, бібліотека зробила внесок на підтримку закладів та передала кожній бібліотеці по 583 примірники навчальних медичних видань.

На управлінському рівні директор бібліотеки була членом атестаційної комісії на атестації бібліотечних працівників Вінницького державного педагогічного університету та Вінницького національного технічного університету та обрана членом конкурсної комісії на конкурсному доборі на посаду директора Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва, який відбувся відповідно до рішення 6 сесії обласної Ради 7 скликання від 30 березня 2016 року № 101 (Розпорядження від 1.06.2018 р., № 108). Директору бібліотеки було довірено бути рецензентом магістерської роботи Шестопалової О. О. (магістрантки Донецького національного університету імені Василя Стуса) на тему «Інформаційно-бібліотечне обслуговування користувачів з особливими потребами» (Спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»).

З метою залучення до бібліотеки молодих кадрів, у співпраці з кафедрою інформаційних систем управління Донецького національного університету ім. Василя Стуса, організовуються зустрічі зі студентами за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Для майбутніх фахівців проводилися екскурсії, які розкривають багато цікавих сторінок бібліотечної роботи.

Практика довела, що у системі підвищення кваліфікації бібліотечних працівників важливу роль відіграють форми, які спонукають до творчості і пошуку нестандартних рішень. Активна участь бібліотеки у конкурсах має позитивні результати.

В рамках методичного об'єднання уже 3 роки поспіль організовуються конкурси, спрямовані на формування статусу бібліотеки, попу-

ляризацію її здобутків, творчий розвиток та удосконалення фахового рівня бібліотечних працівників. Зокрема, конкурс буктрейлерів «Літературний дивосвіт», відео «Портфоліо бібліотеки» та плейкастів «Бібліотека – інформація, знання, успіх». Для оцінювання та визначення переможців до компетентного незалежного журі запрошуються колеги із публічних бібліотек м. Вінниці: обласної універсальної бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва, обласної наукової медичної бібліотеки, обласної бібліотеки для юнацтва, обласної бібліотеки для дітей та міської ЦБС.

Бібліотека активну участь бере у конкурсах, організованих Національною науковою медичною бібліотекою України («Бібліотека(р) – звучить гордо», «Українському роду нема переводу») та Асоціацією бібліотек Вінниччини («Ми змінюємося! Бібліотека – зона впровадження інформаційних технологій», «Молодіжне дефіле», «Читацькі студії»).

Співпраця із засобами масової інформації є своєрідною рекламою як бібліотеки, так і університету.

У прямому ефірі Вінницького телеканалу «ВІТА» в програмі «Ліцеїст» піднімалася тема «Чи є майбутнє у бібліотек?», де з участю бібліотеки обговорювались питання про майбутнє книг і бібліотек, про залучення молоді до читання, про модернізацію бібліотек.

Професійні статті постійно друкуються у фаховому журналі «Бібліотечний форум України», бюлетені Асоціації бібліотек Вінниччини «Наші новини», університетській газеті «Молодий медик», на шпальтах місцевих газет «Вінницька газета», «Вінниччина», житомирської газети «Слово Просвіти», а також «Літературна Україна», «Прапор перемоги», «Українське слово» та ін.

Бібліотека готує до друку власні видання: «Сучасні орієнтири сучасних бібліотек: досвід роботи методичного об'єднання бібліотек ЗВО м. Вінниці», спільно з ювілярами – знаними науковцями університету – біобібліографічні покажчики серії «Вчені нашого університету», методичні рекомендації серії «На допомогу бібліотечному фахівцю» та ін. Підсумком 50-річної публікаційної та видавничої діяльності став бібліографічний покажчик «Публікації працівників бібліотеки 1967–2017 рр.», який включає 578 робіт.

І, звичайно, популяризація діяльності бібліотеки в соціальних мережах Фейсбук, Instagram, You Tube і на сайті наблизило книгозбірню до віддаленого користувача.

Бібліотека розширює співробітництво, сприяючи розвитку, удосконаленню форм і методів роботи, реалізації проєктів, спрямованих на найбільш повне та якісне задоволення потреб науковців, студентів в інформації. Визнання бібліотеки громадськістю свідчить про її значимість в суспільстві та спонукає до подальшого активного розвитку.